

2021 Jaarverslag

**WATERLINIE
MUSEUM**

2021

Jaarverslag

2

Waterliniemuseum Fort bij Vechten

Bezoekadres: Achterdijk 12, 3981 HB Bunnik
Postadres: Marsdijk 2, 3981 HE Bunnik
Telefoon: 030-6565285
email: info@waterliniemuseum.nl
website: www.waterliniemuseum.nl

Vormgeving: Elganan Jelsma

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	7
Hoofdstuk 1 Organisatie	11
De Stichting Waterliniemuseum	11
Exploitatiemaatschappij Fort bij Vechten	12
De personele invulling	12
Vrijwillige medewerkers	14
Medewerkers vanuit re-integratie en zorg	15
Werkunits	15
Hoofdstuk 2 Culturele invulling	17
Inhoudelijke thema's Waterliniemuseum Fort bij Vechten	17
Museale activiteiten en evenementen	19
Collectiebeheer	20
Fondsenwerving	21
Samenwerkingsverbanden	22
Hoofdstuk 3 Activiteiten	25
Activiteiten, evenementen en educatie	25
Extra activiteiten	26
Wandel-, fiets- en speurtochten op Fort bij Vechten	26
Educatie	28
Bedrijfsactiviteiten	29
Kenniscentrum Waterlinies	29
Hoofdstuk 4 Doelgroepen	31
Bezoekersaantallen	32
Cijfers	34
Hoofdstuk 5 PR & Marketing	37
Publicaties	37
Website & social media	37
Hoofdstuk 6 Beheer & Onderhoud	41
Terreinbeheer	41
Onderhoud gebouwen	42

Voorwoord

5

Ook 2021 was weer een jaar vol onzekerheden waarin de Corona maatregelen werden afgewisseld met perioden van openstelling. In het voorjaar van 2021 was het museum tot juli gesloten en ook in november en december hadden we te maken met een lockdown. De bezoekersaantallen bereikten in 2021 haar dieptepunt met maar 16.159 bezoekers en 173 openingsdagen een absoluut laagterecord. Daar tegenover staat dat in de periode dat het museum open was veel bezoekers het museum wisten te vinden.

Als gevolg van de plotseling ingestelde lockdowns was het moeilijk om wisseltentoonstellingen en activiteiten in te plannen. Bijna alle activiteiten in het museum zijn dan ook afgelast of verplaatst naar 2022.

Om goed te kunnen inspelen op deze onzekerheden hebben we het personeelsbestand beperkt tot een minimum en zijn de horecawerkzaamheden uitbesteed aan een marktpartij.

In 2021 lag de focus op het treffen van noodzakelijke corona maatregelen. Bij het Kickstartfonds zijn projecten ingediend en goedgekeurd om maatregelen te treffen om het museumbezoek Corona veilig te maken.

Het Mondriaanfonds heeft twee projecten gehonoreerd om extra personeel aan te trekken. Met deze bijdrage heeft de culturele manager haar werkzaamheden kunnen hervatten en is een nieuwe educatieve medewerker aangetrokken met de opdracht om het museum inclusiever te maken.

In dit Coronajaar hebben we veel gevraagd van onze medewerkers en vrijwilligers. De vrijwilligers hebben ons niet laten zitten. Het aantal vrijwilligers is in deze periode zelfs iets toegenomen. Zij hebben ervoor gezorgd dat het museum tussen de periodes van lockdown geopend was voor de bezoekers, dat de rondleidingen werden verzorgd en de nodige service werd verleend. De educatie programma's aan scholen en culturele activiteiten zoals de Monumentendag of de Nacht van de nacht konden toch doorgang vinden, mede door de inzet van onze vrijwilligers.

De medewerkers van het museum hebben de tijd benut om groot onderhoud uit te voeren aan de gebouwen en een nieuwe Kinder Doe Expo in te richten voor 2022. Ik wil iedereen bedanken voor de inzet juist in deze moeilijke tijd en kijk met vol vertrouwen naar het komende jaar.

Kars Kamp
Secr./penningmeester Stichting Waterliniemuseum

Inleiding

Het jaar 2021 werd wederom gedomineerd door de coronapandemie. Het Waterliniemuseum is de helft van het jaar gesloten geweest. Dankzij de ondersteunende maatregelen van de rijksoverheid, interne bezuinigingen en de inzet van medewerkers en vrijwilligers zijn we toch het jaar goed doorgekomen.

Naar aanleiding van de coronapandemie is in het najaar van 2020 ingezet op een nieuw bedrijfsmodel. Besloten is om de horeca-activiteiten te verhuren aan een nieuwe horecapartner, om zo het bedrijfsrisico in te perken en de personele bezetting verder af te schalen. De focus van de bedrijfsvoering komt hierdoor meer te liggen op de exploitatie van het museum met daarbij de opgave een sluitende begroting te realiseren. In 2021 is er een nieuw bedrijfsmodel ontwikkeld voor de periode 2022 tot 2028. Het Waterliniemuseum wil zich de komende jaren meer profileren als culturele instelling waarbij naast de vaste exposities nieuwe activiteiten worden ontwikkeld. Deze aanpassing van onze profileringen moet leiden tot een meer inclusief museum dat aantrekkelijker is voor een breder publiek. Breder dan alleen de traditionele museumbezoeker.

Eind 2020 zijn er met een marktpartij afrondende gesprekken gevoerd om de horeca-activiteiten over te dragen. De horeca ruimten zijn vanaf maart 2021 verhuurd aan BHG. BHG is een middelgrote horecaondernemer met 19 vestigingen in de regio Utrecht. BHG is volgens deze overeenkomst binnen het fort verantwoordelijk voor alle horeca-activiteiten, met uitzondering van het museumcafé.

BHG zal haar expertise inzetten om ook de museale invulling te ondersteunen, onder andere via de eigen marketingafdeling.

In de periode van maart tot oktober is door de directie ingezet op fondsenwerving. Via Het Mondriaanfonds zijn een aantal subsidies toegekend: 71.000 euro en 11.000 euro vanuit het kickstartfonds voor aanpassingen van ruimten en tentoonstellingen om het museum corona veilig te maken. In dit kader is in gang B eenrichtingsverkeer ingesteld, waarbij aan het einde van gang B een uitgang is gemaakt, zodat men via een trap naar buiten kan.

Voor vrijwilligers en mensen met een zorgindicatie is een traject gestart om hen ook in te kunnen zetten voor toezicht op de handhaving van corona maatregelen.

Vanuit het Mondriaanfonds is daarnaast twee keer 50.000 euro beschikbaar gesteld voor de aanstelling van twee medewerkers. Van dit geld is per november 2021 de programma manager aangesteld om haar werkzaamheden te hervatten. De tweede arbeidsplaats is ingevuld door een nieuwe educatieve medewerkster. Beide medewerkers hebben de opdracht gekregen om het museum inclusiever te maken en de aantrekkelijkheid van het museum te verbeteren en hiermee nieuwe doelgroepen aan te trekken. De uitvoering van bovenvermelde maatregelen zijn in de tweede helft van 2021 ingezet. De effecten op de bedrijfsvoering en de resultaten van deze maatregelen kunnen medio 2022 worden vastgesteld.

Als gevolg van de coronapandemie is het aantal activiteiten beperkt geweest. Het museum is gesloten geweest in de periode van 1 januari tot 9 juni.

Ook in de tweede helft van november en vanaf 18 december tot 24 januari 2022 was het museum gesloten.

Door deze onzekere situatie zijn alle wisseltentoonstellingen afgelast of verplaatst naar 2022. Het aantal activiteiten van de museum is beperkt gebleven tot slecht enkele onderdelen, waaronder deelname aan de Nacht van de Nacht en een 3D fototentoonstelling. Naast de bovvermelde activiteiten is in 2021 tijd vrijgemaakt voor de uitvoering van extra onderhoudsmaatregelen.

Met de verhuur van de horeca-activiteiten zijn in het kader van teambuilding door de onderhoudsploeg van het fort samen met de medewerkers van BHG en inzet van een professioneel schildersbedrijf, de barakken X en Z geheel gerenoveerd. Bij beide Barakken zijn herstelwerkzaamheden uitgevoerd. Rot hout is vervangen en het geheel is opnieuw geschilderd. Daarnaast is Barak Z geschikt gemaakt voor horecagebruik in de winterperiode. Hierbij is de ruimte geïsoleerd en voorzien van grondverwarming.

Het aantal bezoekers in 2021 bedroeg 16.159 tegen 20.653 in 2020. Dat is dus rond 22% minder dan in 2020. Deze lage bezoekersaantallen zijn het gevolg van de langdurige sluiting als gevolg van de lockdowns door de coronapandemie. De groep van ouders en grootouders met kinderen zijn goed vertegenwoordigd. Van het aantal bezoekers bestaat circa 25% uit de kinderen van 5 tot 12 jaar.

De museum omzet over 2021 is uitgekomen op €161.804,- tegen een omzet in 2020 van € 214.221, -. Hier kun je weinig anders van zeggen dan dat het zeer slecht was. Waren er verder leuke ontwikkelingen in 2021?

De herstelwerkzaamheden van de maquette in het museum van de Waterlinie zijn in 2020 in gang gezet en rond het einde van 2021 grotendeels afgerond. Wel is besloten om nieuwe sluisen te laten ontwerpen door de architect omdat de bestaande sluisen te kwetsbaar en onderhoudsgevoelig zijn. Hierdoor worden de herstelwerkzaamheden in 2022 voortgezet. Dit wordt dus vervolgd. De maquette is voorlopig in werking gezet met nog resterende gebreken.

Ook in 2021 is het Waterliniemuseum samen met vijf andere musea uit de provincie Utrecht uitgeroepen tot een Kidsproof museum 2022. De erkenning is verkregen door de museuminspecteurs (kinderen) van de Museumkids (onderdeel van de Museumvereniging). Kidsproof word je als er minstens 60 kinderen (museuminspecteurs) het museum een 8 of hoger hebben gegeven.

1

Organisatie

11

De organisatie van Fort bij Vechten wordt gevormd door de Stichting Waterliniemuseum Fort bij Vechten en de Exploitatiemaatschappij Fort Vechten. De onderlinge samenwerking tussen de stichting en de exploitatiemaatschappij is vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.

De Stichting Waterliniemuseum

Samenstelling van het bestuur:

Voorzitter: Maarten Slot (tot 1 oktober 2021),

Penningmeester: Guus Pieters,

Lid: Dirk Sijmons.

Doelstelling

De stichting heeft ten doel het integraal ontwikkelen van het Waterliniemuseum Fort bij Vechten met aanverwante activiteiten in, op, en in samenhang met het Fort bij Vechten te Bunnik.

De stichting stelt zich verder ten doel kennis en informatie met betrekking tot het cultureel erfgoed van de Nieuwe Hollandse Waterlinie over het heden en verleden toegankelijk te maken voor een breed publiek door:

- a. De collectie te beheren en de expositie te vernieuwen;
- b. Innovatieve ontwikkelingen op het gebied van museale functies en educatie te stimuleren en introduceren in het Waterliniemuseum Fort bij Vechten.

Taken en verantwoordelijkheden

- De stichting borgt de museale functie van het fort namens de Provincie Utrecht en Staatsbosbeheer;

- De stichting fungeert als aanspreekpunt voor de stakeholders Provincie Utrecht, Exploitatiemaatschappij Fort Vechten BV en Staatsbosbeheer;
- De stichting keurt het jaarverslag en de jaarprogramma's goed;
- De stichting heeft een belangrijke taak bij de werving van fondsen en sponsors voor nieuwe tentoonstellingsonderdelen, wisseltentoonstellingen en museale evenementen;
- Bij de stichting heeft het bestuur ervoor gekozen om te werken volgens het bestuur-model;
- Alle uitvoerende werkzaamheden vallen onder de verantwoordelijkheid van de exploitatiemaatschappij. Het bestuur van de stichting wordt in staat gesteld om haar controlerende functie uit te oefenen zonder verlies van enige verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. Ook vanuit financieel oogpunt is het bestuur-model een juiste keuze gelet op het feit dat de omzet ruim onder de norm van 2.5 mln. blijft, die een Raad van Toezicht-model vereist;
- In september is voorzitter Maarten Slot afgetreden in verband met de looptijd van de tweede bestuurstermijn;
- Het bestuur heeft in 2021 eenmaal vergaderd om te overleggen over de bestuurswisseling van de nog twee resterende bestuursleden. Besloten is dat dhr. Pieters als bestuurder kon aftreden in december 2021 en dat Dirk Sijmons zijn bestuursfunctie zal continueren tot het voorjaar van 2022 in afwachting van een nieuw bestuur.
- Het bestuur onderschrijft de negen principes van de Cultural Governance Code. De bestuurders oefenen hun taak onbezoldigd uit.

Exploitatiemaatschappij Fort bij Vechten

Verantwoordelijkheden

- De algehele exploitatie van het fort. Dit betreft de museale en de commerciële activiteiten;
- Draagt zorg voor het beheer en onderhoud van terrein gebouwen en installaties;
- De personele invulling en de aansturing van personeel en vrijwilligers;
- De realisatie voor een sluitende begroting van zowel de commerciële als museale activiteiten.

De Exploitatiemaatschappij wil zich profileren als een culturele en sociale onderneming waar mensen vanuit verschillende achtergronden en opleidingen kunnen werken, hun kennis en vaardigheden kunnen ontwikkelen en maatschappelijk zinvol bezig kunnen zijn. De organisatie is ingericht volgens een intern ontwikkeld hybride organisatiemodel.

Binnen dit model werken professionals, vrijwilligers en medewerkers uit de zorg en re-integratie in teamverband samen. De exploitatiemaatschappij biedt kwetsbare groepen een beschutte werkplek in het Waterliniemuseum, met mogelijkheden voor praktijkscholing en het ontwikkelen van individuele competenties.

Personele invulling

Om op toekomstige, nog niet te voorziene ontwikkelingen slagvaardig te kunnen reageren, is het van belang de museale kernorganisatie zo compact mogelijk te houden,

met voldoende competenties om de museale basisfuncties te kunnen vervullen. Het vaste team zal multidisciplinair moeten zijn, over complementaire professionele en persoonlijke competenties moeten beschikken en vooral ook over uitstekende netwerken.

In verband met de verliezen in 2020 bij de museale activiteiten en de coronacrisis zijn ingrijpende beslissingen genomen om de personele kosten te beperken. De personele bezetting in het museum is in 2020 met 1 FTE teruggebracht. In 2021 kon niet worden voorkomen om de personele bezetting nog verder in te laten krimpen. Het contract van de cultureel manager is eind oktober 2020 van rechtswege beëindigd. In oktober 2021 is het personeelsbestand dankzij een bijdrage uit het Mondriaanfonds gelukkig weer uitgebreid met twee personen, de programma manager (voorheen cultureel manager) en een educatief medewerker. De bijdrage van het Mondriaanfonds was bestemd voor het in dienst nemen van een educatief medewerker en een programma manager met de opdracht om het museum inclusiever te maken. Per 1 maart 2021 is de horeca op het fort uitbesteed aan de firma BHG uit Bunnik met uitzondering van de horeca-activiteiten van het museumcafé. Bij de horeca was de personele bezetting in 2020 al teruggebracht tot twee vaste medewerkers van het boekingskantoor. Met BHG is de afspraak gemaakt dat deze twee personen per 1 april in dienst zouden treden bij BHG met behoud van alle rechten. Uiteindelijk hebben beide medewerkers ervoor gekozen om het dienstverband te beëindigen en elders in dienst te treden.

De personele bezetting van de onderhoudsploeg terrein en gebouwen is in 2021 niet gewijzigd.

De vaste bezetting op Fort bij Vechten bestond per 1 januari 2021 in totaal uit 5 FTE. In december van 2021 was het personeelsbestand gekrompen naar 3,5 FTE in verband met het uitbesteden van de horeca (zie overzicht). Door de beperkte vaste bezetting is de rol van de museum coördinator groter geworden. Ook de vrijwilligers coördinator (zelf ook vrijwilliger) heeft een grotere rol gekregen door de wisselende omstandigheden. Sturing geven aan museum en vrijwilligers kreeg een hele andere lading. De vrijwilligers hebben ontzettend veel flexibiliteit getoond en inzet. Door de inzet van vrijwilligers is de organisatie in staat geweest het museum door deze moeilijke tijd heen te loodsen en het museum open te stellen voor publiek tussen de lockdown periodes.

In 2021 zijn door de beperkte personele bezetting veel organisatorische taken overgeheveld naar de centrale directie.

De centrale directie (2 FTE) is in beginsel verantwoordelijk voor de algehele overhead, de administratie, HRM, ICT, beleidsontwikkeling, juridische zaken, handhaving van wet en regelgeving, en fondswerving, en de uitvoering van museumregistratie voor de museumvereniging. Tijdens de corona perioden zijn daar in de uitvoering nog de nodige werkzaamheden bij gekomen.

De programma manager is verantwoordelijk voor de aansturing van museale activiteiten en de organisatie van

tentoonstellingen, met daarbij de bijbehorende fondsenwerving. De functie van conservator is ingevuld door de programma manager in samenwerking met de vrijwilligers werkgroep collectie & beheer.

De PR en educatie manager is verantwoordelijk voor de uitingen vanuit het museum. Hieronder vallen publieksenquêtes, sociale media, website, vormgeving en persberichten. Daarnaast begeleidt zij de educatieve programma's in samenwerking met de vrijwilligers-werkgroep educatie. Deze PR taken zijn tijdens de coronapandemie overgenomen door de museumcoördinator in samenwerking met de vrijwilligers.

Hiernaast is zij bezig met het ontwikkelen van de educatieve programma's voor scholen en ondersteunt hierbij de vrijwilligers bij de uitvoering van educatieve werkzaamheden.

De museum-coördinator is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken in het museum. Zij organiseert alle werkzaamheden in het museum en instueert de vrijwilligers. Reserveringen en boekingen worden opgevangen en de vrijwilligers worden iedere dag geïnstrueerd over die dag en de verwachtingen. Defecten in het museum worden gesignaleert en gemeld aan de technische beheerder. Tijdens de corona pandemie moesten er veel wijzigingen doorgevoerd worden door de wisselende eisen. De vrijwilligers-coördinator heeft geholpen dit in goede banen te begeleiden. De museum-coördinator beheert het museumcafé en begeleidt ook de medewerkers in het museumcafé.

De secretariaal medewerkster verzorgt de dagelijkse telefoondienst en boekt groepen en rondleidingen in. Zij organiseert de boekingen voor educatie en heeft direct contact met scholen. Hierbij stuurt en organiseert zij de vrijwilligers aan bij educatie-boekingen. Zij regelt ook andere aanvragen die binnenkomen bij het museum, zoals film- en fotosessies.

Hiernaast beheert ze het VVV-i punt van de regio en is ook het aanspreekpunt voor bezoekers als informatiebalie voor het fort.

De werk unit Behoud en Beheer is verantwoordelijk voor het beheer, onderhoud, schoonhouden, restauratiewerkzaamheden en de instandhouding en ontwikkeling van het terrein en haar gebouwen. Dit team houdt zich bezig met de ontwikkeling van de natuurlijke kwaliteit van het fort, waaronder de uitstraling, biodiversiteit en de vleermuizenpopulatie.

Vrijwilligers

In 2014 is een vrijwilligersbeleidsplan opgesteld. Hierin is vastgelegd op welke wijze de vrijwilligerstaken in de organisatie zijn ingebed.

Het werken met vrijwilligers is binnen een organisatie een bewuste keuze. Vrijwilligers maken het mogelijk een breder en gevarieerder programma aan te bieden aan meer mensen. Zonder de inzet van vrijwilligers zal het museum niet in staat zijn haar ambities te realiseren. Vrijwilligers vormen een verbinding met de wereld buiten het museum. Zij hebben eigen netwerken, zijn betrokken

bij waar het museum voor staat en hebben voldoende afstand om het beleid van frisse impulsen te voorzien. Het streven is om een vaste groep van ca. 60 vrijwilligers actief in te zetten bij museumactiviteiten.

Er zijn diverse werkgroepen waarin de vrijwilligers actief zijn, zoals Collectie & Beheer, Educatie, Museumwinkel, Rondleidingen en de Klusgroep. De werkgroepen hebben zich vanaf 2018 ontwikkeld en hebben zelfstandig steeds meer taken opgepakt. Deze ontwikkeling is ook in 2021 doorgezet mede geïnitieerd corona en de beperkte personele bezetting. Zo worden de werkgroepen (klusgroep) ingezet bij de realisatie van verschillende deelprojecten uit het verbeterplan 2020-2022. Sommige vrijwilligers zijn op grond van hun deskundigheid gevraagd om zitting te nemen in een externe werkgroep, bijvoorbeeld in verband met herstelwerkzaamheden van de maquette of het samenwerkingsverband van musea in de regio Utrecht op het gebied van de Romeinse Limes. Door de coronapandemie en de inkrimping van het personeelsbestand wordt de inbreng van de vrijwilligers nog belangrijker. Het takenpakket van de verschillende werkgroepen is uitgebreid en waar mogelijk worden vrijwilligers nog meer ingezet op basis van hun competenties en werkervaring. Vrijwilligers zijn zich bewust van deze situatie en hebben zich in 2021 extra ingezet om het museum open te houden. Ondanks de moeilijke omstandigheden door de corona maatregelen zijn met de inzet van vrijwilligers nieuwe museale voorzieningen tot stand gekomen, zoals de uitbreiding van wandelroutes met een educatief programma over het fort. Helaas zijn er als gevolg van corona ook een aantal vrijwil-

ligers gestopt met het vrijwilligerswerk.

Door de inzet van personeel en de actieve vrijwilligers hebben zich in 2021 toch ook weer nieuwe vrijwilligers aangemeld. Door corona zijn er geen activiteiten georganiseerd om de vrijwilligers hiervoor te bedanken. Om mensen toch te verrassen is voor alle vrijwilligers nieuwe werkkleding aangeschaft in herkenbare kleuren en voorzien van een logo. Rond kerst hebben we wederom een kerstpakket uitgedeeld gecombineerd met bijeenkomsten voor kleine groepen binnen de regels van corona.

Medewerkers re-integratie en zorg

De coronapandemie heeft ook impact gehad op onze re-integratie en zorgtrajecten. Voor de meeste van onze cliënten was dit namelijk een angstige tijd waarbij de psychische hulpverlening in veel gevallen alleen op afstand (digitaal) geboden werd. De angst voor besmetting en digitale hulpverlening door instanties zorgden ook voor

veel eenzaamheid bij cliënten.

Het is het ons gelukt om ook in het jaar 2021 onze activiteiten te blijven aanbieden aan onze cliënten. Dit heeft de begeleiding wel voor de nodige uitdagingen gesteld maar voor veel cliënten waren de activiteiten de enige plek waar zij heen konden.

In januari 2021 zijn we begonnen met vijftien cliënten. In de loop van het jaar zijn er vier cliënten bij gekomen en zijn er drie cliënten uitgestroomd. Van de uitgestroomde cliënten zijn er twee richting werk gegaan en is één cliënt een andere intensievere vorm van dagbesteding gaan doen. Op 31 december waren er vijftien mensen die bij ons activiteiten afnamen. Hiervan liepen twee mensen in het groen, vier mensen in het museum, één persoon in de beveiliging en acht mensen op de houtwerkplaats. In 2022 blijven wij proberen om het aantal deelnemers te vergroten.

De werkunits

De werkunit Museum onderverdeeld in:

	jan 2021	dec 2021
Cultureel manager	0,0	0,6
PR & Marketing	0,0	0,3
Educatief medewerker	0,0	0,5
Museumcoördinator	1,0	1,0
Secretarieel medewerker	0,8	0,7
Horecaondersteuning	3,0	0,2
Een vaste coördinator voor de weekenden en vervanging (0.2 FTE)	0,2	0,2
Totaal FTE	5,0	3,5

De werkunit beheer en onderhoud onderverdeeld in:

	jan 2021	dec 2021
Onderhoud terreinen	3FTE	3 FTE
Onderhoud gebouwen (excl grootonderhoud)	1 FTE	1 FTE
Totaal	4FTE	4FTE

Culturele invulling

17

In een samenleving die voortdurend in beweging is, wil het Waterliniemuseum een plek van rust creëren, een fijne plek zijn om te verblijven, een ontmoetingsplek zijn waar iets valt te beleven en om kennis op te halen. Het museum kan een verbindende factor zijn tussen personen, objecten en organisaties. Het museum probeert niet statisch te zijn, maar om mee te bewegen met de samenleving om daar zo een actieve bijdrage aan te leveren. Het Waterliniemuseum zoekt aansluiting bij de belevingswereld van de bezoeker en kijkt vanuit het heden naar het verleden. Het museum moet 'leven'. Een ideaal museum is een ontmoetingsplek, een broedplaats waarin de grenzen vervagen, de grenzen tussen kunsten en wetenschappen, tussen verschillende bevolkingsgroepen, tussen kunst en populaire cultuur en tussen oude en nieuwe geschiedenis.

Het Waterliniemuseum omvat een geheel aan factoren: een bijzonder architectonisch modern gebouw, een fascinerend fort, eigenzinnige natuur, de tentoonstellingen, de bezoekers, de medewerkers, maar ook de achterliggende filosofie en identiteit van het museum. Al met al een museum met een merk, een watermerk! Het Waterliniemuseum is het icoon van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

In 2021 konden er door de coronapandemie slechts in beperkte mate publieksactiviteiten worden uitgevoerd (zie uitgevoerde agenda). De medewerkers en vrijwilligers hebben zich in deze periode ingezet om in het museum extra maatregelen te treffen om het museum corona-proof te maken. Gang B is in het museum een ruimte waar wisseltentoonstellingen worden ingericht.

Vanaf augustus 2021 is in deze ruimte eenrichtingsverkeer mogelijk gemaakt door de aanleg van een trap aan het einde van gang B. De trap verbindt gang B met het bovengelegen buitenterrein. De aanleg van de trap is gecombineerd met de ontwikkeling van een nieuwe Kinder Doe Expo gebaseerd op het boek van de Waanzinnige Boomhut. Het onderwerp is reizen door het heelal. De opening van deze kindertentoonstelling was gepland in december 2021, maar werd door de lockdown vanaf medio december uitgesteld tot eind januari 2022.

In 2021 is de samenwerking met de musea DOM Under en Museum Hoge Woerd gecontinueerd. De drie castella werken gezamenlijk aan verschillende arrangementen (excursie, museumbezoek en horeca) om meer bezoekers te ontvangen. In 2021 is hard gewerkt aan de promotie van de verhalen rond de Limes. Zeker nadat de Neder-Germaanse Limes in 2021 de UNESCO Werelderfgoed status heeft gekregen. Er zijn nieuwe folders gemaakt en er is een gezamenlijk arrangement ontwikkeld.

Inhoudelijke thema's Waterliniemuseum Fort bij Vechten

Het museum richt zich op vier inhoudelijke thema's:

1. De Hollandse Waterlinies/ forten
2. De WO I en WO II
3. De Romeinse Limes en het Castellum Fectio
4. De natuur en natuurontwikkeling op en rond het fort

Over deze vier onderwerpen zijn vaste exposities opgezet met een bijbehorend activiteitenprogramma.

Aanvullend aan deze vaste exposities worden jaarlijks thematische wisseltentoonstellingen opgezet.

5. Daarnaast wordt de culturele agenda uitgebreid met culturele of maatschappelijke activiteiten. Het Waterliniemuseum wil zich verder ontwikkelen tot een culturele drager in de regio door maatschappelijke thema's te behandelen en door een platform te bieden aan organisaties en personen voor de invulling van kunstprojecten of tentoonstellingen. Deze uitbreiding van onze taakopvatting wordt mede ingegeven vanuit de transitie naar een inclusiever museum.

Sterk Water

Sterk Water is onze grote vaste tentoonstelling in het hoofdgebouw. Het is interactief van opzet en maakt gebruik van virtual reality (VR) technieken. De tentoonstelling vertelt het verhaal rond de ontwikkeling van waterlinies in Nederland en laat zien hoe Nederland werd verdedigd met de hulp van water. De routing is verdeeld in de onderdelen: Doen, Toen en Nu.

Aan het einde van de expositie kan men een virtuele parachutesprong maken, waarmee gelijk het tijdperk van de waterlinies werd afgesloten. Op het moment dat men over het water heen kon vliegen werkte de water barrière niet meer als defensiemechanisme.

De tentoonstelling wordt zowel door professionals uit de museumwereld als het alledaagse publiek positief beoordeeld. Inmiddels staat de vaste expositie 6 jaar en moeten er plannen worden gemaakt voor vernieuwing van diverse onderdelen. Zeker omdat er aan die voorberei-

ding en financiering weer jaren voorafgaan. Plannen voor een nieuwe experience worden verder uitgewerkt. Voor een nieuwe experience over de gehele Nieuwe Hollandse Waterlinie is Motionpark benaderd. Zij hebben twee schetsontwerpen gemaakt. Hier wordt de komende tijd verder naar gekeken en gezocht naar financiële middelen.

Lummelen in de Linie

Deze tentoonstelling gaat over de mobilisatie gedurende de Eerste Wereldoorlog. De tentoonstelling is ondergebracht in het Reduit, een zelfstandig fort binnen Fort bij Vechten. Het authentieke, niet gerestaureerde karakter van deze ruimte in combinatie met de nieuwe presentatietechnieken maakt deze tentoonstelling bijzonder. De tentoonstelling Lummelen in de Linie kan alleen worden bezocht als onderdeel van een rondleiding met een gids of als educatief programma.

De Romeinen en Castellum Fectio

Fectio was een belangrijke Romeinse vestingplaats in Nederland en dateert uit de periode van het jaar zes voor het begin van de jaartelling tot circa 300 na het begin van de jaartelling. Voor zover bekend is dit het enige Castellum in Nederland dat onderdak bood aan een complete ruitersafdeling met 500 ruiters. Het Castellum lag langs de Limes. Dit was de noordgrens van het Romeinse Rijk en liep langs de rivier de Rijn.

De toenmalige loop van de Rijn (2000 jaar geleden) liep langs het Castellum Fectio, het huidige Utrecht (Trajectum), Vleuten, Harmelen en Woerden en mondde tenslotte ten noorden van Katwijk uit in de Noordzee.

De vaste Romeinententoonstelling over het leven in de Romeinse periode in en rond het Castellum Fectio is te zien in de oude bomvrije kazerne, vlak naast de entree van het museum. In de tentoonstelling worden de levens van vier personages gepresenteerd. Het betreft:

- Valens, de veteraan uit de Ala Thracum, het ruiterscorps;
- Fledimella, de slavin van commandant Salvius;
- Victor, een kind dat woonde in de vicus (het kampdorp) bij het Castellum;
- Crispinus, leerbewerker van de vicus

Het leven van deze personen wordt uitgebeeld aan de hand van filmpjes en vondsten die bij opgravingen in de omgeving van het fort zijn bloot gelegd. Een deel van de expositie is al vernieuwd. Nu moeten nog resterende informatieborden worden aangepast in Nederlands en Engels.

De Romeinententoonstelling kan worden gecombineerd met een rondleiding of zelfstandige wandeling naar het Castellum Fectio. De plek waar ooit het Castellum lag is zichtbaar door een verhoging in het landschap. De betonnen omranding is voorzien van objecten en informatieve teksten. Het Castellum is eigendom van de Provincie Utrecht. Direct ten oosten van het Castellum is een replica gebouwd van een Romeinse wachttoren. De bezoeker kan zich zo een beeld vormen hoe het moet zijn geweest om hier als soldaat wacht te lopen.

Krachtpatzers van de natuur

In chambree 13 van de bomvrije kazerne heeft Staatsbosbeheer een tentoonstelling met filmpjes ingericht over de natuur op het fort. Het fungeert tevens als startpunt van

een natuurwandeling over en rond het fort. De wandeling en de tentoonstelling van Staatsbosbeheer zijn vrij toegankelijk.

Museale activiteiten en evenementen

Jaarlijks organiseert het Waterliniemuseum één á twee extra tijdelijke tentoonstellingen die aansluiten bij de thema's van het fort en de jaarlijkse culturele agenda. Er wordt steeds gezocht naar nieuwe manieren om verhalen te vertellen. Het doel is om de maatschappelijke rol van het museum en de positie in de samenleving te versterken en steeds nieuwe doelgroepen aan te trekken. Ook herhaalbezoek wordt hiermee gestimuleerd. De afgelopen jaren heeft dit geresulteerd in tentoonstellingen met cultuurhistorische onderwerpen, maatschappelijke thema's verbeeldt door hedendaagse kunstenaars en speciale kindertentoonstellingen naar aanleiding van kinderboeken.

In 2021 waren er drie wisseltentoonstellingen gepland, de Kinder Doe Expo NHW, de fototentoonstelling Uit beton gegoten en de fototentoonstelling over de Atlantik Wall. In verband met de corona crises zijn de wisseltentoonstellingen wederom uitgesteld. In augustus 2021 is een nieuwe Kinder Doe Expo in voorbereiding genomen. Samen met Fort Napoleon uit Oostende in België is naar aanleiding van het tiende boek van de Waanzinnige Boomhut een kinder expo ingericht in Fort Napoleon. Deze expositie is aangekocht en aangepast aan de situatie op Fort bij Vechten.

In de periode augustus tot december is in gang B deze expositie geheel coronaproof ingericht. De opening was gepland in december 2021 en deze is als gevolg van een lockdown in december uitgesteld naar eind januari 2022. Wat wel door is gegaan is de reizende tentoonstelling met 3D foto's: 'De Hollandse Waterlinies door een andere bril'.

De fototentoonstelling Piramides in de Polder.

Deze tentoonstelling bestaat uit een fotoreeks van groepsschuilplaatsen, deels door kunstenaars ingezet als kunstobject of voorzien van graffiti. Het feit dat nog circa 500 kazematten in het landschap zijn gehandhaafd en soms een eigen hedendaagse invulling hebben gekregen maakt deze tentoonstelling interessant. Als onderdeel van de tentoonstelling wordt een kinderactiviteit opgezet waarbij kinderen een kleine houten maquette kunnen beschilderen als kunstobject. Als gevolg van de coronapandemie is de tentoonstelling wederom verzet naar september 2022.

De fototentoonstelling Atlantik Wall

Fotografe Annet van de Voort heeft in 2019 een uitgebreide fototentoonstelling opgezet met foto's van de restanten en ruïnes van de Atlantik Wall. Dit is de verdedigingslinie die door de Duitse bezetting tijdens de tweede wereldoorlog is aangelegd van noord Noorwegen tot aan de grens met Spanje. De tentoonstelling omvat 90 foto's gecategoriseerd per land. De fototentoonstelling is al in verschillende landen tentoongesteld en was ingepland in 2019. Vanwege corona is deze expositie nu verplaatst naar november 2022.

De fototentoonstelling is mede tot stand gekomen vanuit onze samenwerking met het museum in Hattingen (Ruhrgebied bij Essen).

De Hollandse Waterlinies door een andere bril

De tentoonstelling 'De Hollandse Waterlinies door een andere bril' op reis! Van het Cruquius Museum trekt de tentoonstelling door naar het Waterliniemuseum op Fort bij Vechten. Bij ons was de expositie te zien van 9 oktober t/m 19 december 2021. In het waterlinielandschap is van alles te zien, van kleine beestjes tot doorkijkjes en van open landschap tot waterwerken. Wat is het verhaal daarachter? Dit ontdek je tijdens 'De Hollandse Waterlinies door een andere bril'. In deze reizende tentoonstelling bekijk je de Hollandse Waterlinies door een 3D-bril. De expositie was opgebouwd in Gang B en chambree 23.

Collectiebeheer

De collectie van het Waterliniemuseum is beperkt in omvang. De betekenis van de waterlinie is vooral historisch en is vastgelegd in de gebouwen, objecten en landschappelijke elementen van het waterlinielandschap. Het fort en de directe omgeving in combinatie met de reconstructie van het grondvlak van het Romeinse Castellum Fectio, zijn historisch en archeologisch van bijzondere betekenis.

Er zijn bruikleenovereenkomsten met:

- Het PUG: Romeinse vondsten van Fort bij Vechten;
- Het Nationaal Militair Museum: Kanonnen en geweer;
- Gorcums Museum: houten peilschaal;

- Waternet: originele peilstok;
- Kadastermuseum: meetinstrumenten en meetlinten.

De schenking van Rijkswaterstaat uit 2018 is door vrijwilligers geïnventariseerd en geconserveerd. Daartoe behoren schutbalken voor een sluis, een malle jan en een hijswerktuig. Deze zijn deels op het terrein tentoongesteld.

Het Waterliniemuseum heeft in mei 2020 van het Waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden twee waaiersluisdeuren van de waaiersluis in de Hollandse IJssel bij Gouda ontvangen. Deze waaiersluisdeuren zijn voor het publiek ter bezichtiging opgesteld bij Gebouw N. In 2021 zijn, met de sluiting van het Vreeswijks Museum, enkele museumstukken overgedragen aan het Waterliniemuseum. Het betreft o.a. een mobiele brandweerspuit en een telefooncentrale.

Fondsenwerving

Het Waterliniemuseum ontvangt geen structurele ondersteuning vanuit de overheid. Ook niet tijdens de coronapandemie. Fondsenwerving en sponsoring zijn daarom essentieel om de exposities te vernieuwen en de uitvoering van de museale activiteiten mogelijk te maken. In 2021 stond de fondsenwerving in het teken van de coronapandemie.

Het Waterliniemuseum is succesvol geweest bij het aanvragen van subsidies vanuit het Mondriaan Fonds. Vanuit het Kickstartfonds 1 is een subsidie toegekend van ca €50.000. Dit geld was bestemd voor het treffen

van coronamaatregelen. In het museum en gang B zijn voorzieningen getroffen voor de invoering van éénrichtingsverkeer in de museale ruimtes en aanvullend is de ruimte voor de Kinder Doe Expo corona veilig ingericht. Daarnaast is een traject gefinancierd om een beveiligingsmedewerker op te leiden en in te zetten in het museum. De beveiligingsmedewerker hield toezicht op de uitvoering van de coronamaatregelen en gaf aanwijzingen aan ouders en kinderen over de Kinder Doe Expo. Bij de aanvraag van kickstartfonds 2 is nogmaals €11.000 toegekend voor PR en marketing voor diverse educatieve programma's voor scholen.

In het kader van een regeling van het Mondriaanfonds is tweemaal een bedrag toegekend van €50.000 elk voor het in dienst nemen van nieuwe medewerkers of van medewerkers waarvan tijdens de coronapandemie het arbeidscontract was beëindigd. Met deze bijdragen is per 1 november 2021 een nieuw arbeidscontract aangeboden aan onze culturele manager als programma manager voor de duur van 12 maanden. Er is ook een educatief medewerker aangenomen. Beide medewerkers kregen daarboven op de opdracht om te werken aan een meer inclusief museum ten aanzien van de inhoud, de keuze van tentoonstellingen en het aanspreken van nieuwe doelgroepen.

Bijdragen uit kleinere fondsen zijn doorgeschoven naar 2022 voor de inrichting van de Kindertentoonstelling Onder Water.

Samenwerkingsverbanden

In 2021 heeft het Waterliniemuseum bestaande samenwerkingsverbanden onderhouden en is nieuwe verbanden aangegaan met verschillende partijen. Uiteraard waren er weinig fysieke ontmoetingen in 2021 en vonden er met name Zoom en Team overleggen plaats.

Rond diverse thema's:

Museum: Museumvereniging;

OHW: Erfgoedtafel Provincie Zuid Holland;

Romeinen: Romeinse Limes Nederland, Drie Utrechtse Castella (DOMunder, Castellum Hoge Woerd, Castellum Fectio) Museum Hoge Woerd en DOMunder in het kader van de promotie van de Limes in de regio Utrecht;

Exposities: Fort Napoleon te Oostende. De realisatie van de kinder expo is mede tot stand gekomen door de overname onderdelen van deze tentoonstelling van fort Napoleon te Oostende;

Lokale partners: Landschap Erfgoed Utrecht, Romeins Limes Netwerk Utrecht, Provincie Utrecht, Gemeente Bunnik, Staatsbosbeheer, Kunst Centraal;

Marketing: Utrecht Marketing, Stichting Liniebreed Ondernemen, VVV Kromme Rijnstreek, Rabobank.

In 2018 heeft het waterliniemuseum zich als lid aangesloten bij het internationale Unesco netwerk van Watermusea. The global Network of Water Museums and Unesco IHP (International Hydrological Programme) in support of Water Sustainability Education and Water Awareness Efforts.

Het Waterliniemuseum maakt nu deel uit van een wereldwijd netwerk van ca 60 watermusea verspreid over 36 landen. Het doel is om een gezamenlijke bijdrage te leveren aan de bewustwording en realisatie van de 17 sustainable development goals van de UNESCO. Het Waterliniemuseum kan hiermee een bijdrage leveren aan de bewustwording en de discussie ten aanzien van de waterkwaliteit en de betekenis van water voor de natuur (biodiversiteit) in het waterliniegebied. In verband met coronapandemie is ook deze activiteit op een laag pitje gezet.

23

3

Activiteiten

Het Waterliniemuseum heeft in 2021 deelgenomen aan diverse landelijke manifestaties en activiteiten zoals de Museumweek 2021, Open Monumentendag, de Romeinenweek, de Waterweken, de Boekenweek en de Maand van de Geschiedenis. Veel van deze landelijke activiteiten waren in 2021 alleen online te bezoeken.

Utrechtse Fietsvierdaagse

Op 21 augustus kwam de Utrechtse Fietsvierdaagse over het fort.

Open Monumentendagen

11 en 12 september stond de Limes in de schijnwerpers. Er waren extra rondleidingen over het fort en naar het castellum.

Waterlinie wandeltocht

Op zaterdag 9 oktober 2021 startte de derde Utrechtse Waterlinie Wandeltocht. Een uniek wandelevenement waarbij natuur, cultuur, historie en veel gezelligheid centraal staan. Vanaf Stadion Galgenwaard startten 5 verschillende routes die je langs de rand van de stad en door de groene omgeving van Utrecht voerden. De langste route nam je mee langs 14 forten van de Stelling van Utrecht die onderdeel zijn van de UNESCO genomineerde Nieuwe Hollandse Waterlinie. Een van Nederlands beste bewaarde geheimen!

Signeersessie

Zaterdag 9 oktober kwam Hennie Vaessen zijn stripboek Wendila signeren in het Waterliniemuseum. Dit stripboek

gaat over een Romeinse heldin. Net als onze Fledimella!

Nacht van de Nacht

30 oktober: Nacht van de Nacht; er was een lichtjesroute over het fort van 19:00 uur tot 23:00 uur.

Heel de avond was er licht kunst buiten en waren er twee lichtkunstenaars.

Masterclass Nachtfotografie Johan van der Wielen. 20:00 uur tot 21:00 uur.

Johan van der Wielen behoort tot de top van de Nederlandse nacht- en natuurfotografen en is al jaren ambassadeur van de Nacht van de Nacht (NvdN). Ieder jaar geeft hij op een bijzondere plek een workshop nachtfotografie tijdens de NvdN, zo ook op zaterdag 30 okt 2021. Hij vertelde over zijn reizen met foto's en tips en tricks die toegepast zijn. Na de workshop in Fort Vechten kon je met eigen camera foto's maken op het donkere fort. Johan nam enkele vrijwillige nachtfotografen mee die ondersteunden bij het fotograferen.

En van 21 – 22.30 uur kon men zelf foto's maken en kijken door telescopen met astronomen.

25

Extra activiteiten

Viering UNESCO Werelderfgoed

In 2021 zijn er 2 UNESCO Werelderfgoederen in Nederland op de lijst bijgekomen, namelijk: de Hollandse Waterlinies (de Stelling van Amsterdam samen met de Nieuwe Hollandse Waterlinie) en de Neder-Germaanse Limes. Op 30 juli nam de directeur van Exploitatiemaatschappij Fort Vechten, de UNESCO vlag in ontvangst van de wethouder van Bunnik, dhr. Jocko Rensen.

Om de UNESCO status te vieren werd er op vrijdag 13 augustus een concert georganiseerd op de maquette van het museum. Een harpconcert door Beate Loonstra die een speciaal stuk speelde: de Linie!

Op vrijdag 8 oktober waren we bij de Limes-bijeenkomst in Museum Valkhof te Nijmegen, waarbij de drie provincies een officieel certificaat kregen als Nieuw Unesco Werelderfgoed. Minister Ingrid van Engelshoven (OC&W) reikte deze uit.

Bijzondere groepen

Op 11 november kregen wij weer de museum-kidsproof uitgereikt. Museumkids is onderdeel van de Museumvereniging.

Op 2 december ontvingen wij een groep ervaringsdeskundigen op het gebied van inclusiviteit. De mystery guests van Reinaerde hebben gekeken hoe toegankelijk ons museum was. Dit wordt gepubliceerd op Steffi.nl.

Wandel-, fiets- en speurtochten op Fort bij Vechten

Rond en over Fort bij Vechten lopen mooie wandel- en fietsroutes. Ook zijn er speciale speurtochten over het fort gerealiseerd. Het museum is het startpunt om de omgeving te verkennen en het biedt diverse rondleidingen en routes aan, te voet, fiets, met een bus, individueel met een folder of gezamenlijk met een gids.

Dagelijkse rondleidingen

Dagelijks kunnen de bezoekers zich inschrijven voor een algemene rondleiding over het fort en door de oude gebouwen. Deze vertrekken meestal op 3 vaste tijdstippen. Hiervoor kan men een kaartje kopen bij de entree. Vanwege corona vervielen veel rondleidingen of werden deze alleen op afspraak gerealiseerd in kleinere groepen.

Groepsrondleidingen

Groepen kunnen op aanvraag een rondleiding boeken. Het kan gaan om de standaard rondleiding over het terrein, maar er is ook een Romeinen rondleiding en er is ook een architectuurrondleiding samengesteld.

Familiespeurtocht WO II

In samenwerking met Landschap Erfgoed Utrecht en de Rabobank is er op Fort bij Vechten een spannende familiespeurtocht over de Tweede Wereldoorlog gerealiseerd. In deze speurtocht gaan kinderen de dochter van de fortwachter helpen het varkentje te zoeken dat haar vader op het fort heeft verstoppt. Al speurend leren de kinderen

en volwassenen meer over de geschiedenis van het fort, dat onderdeel is van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De speurtocht is leuk voor kinderen van 4 tot 8 jaar samen met de (groot)ouders en is direct goed ontvangen door onze bezoekers. Deze speurtocht is de vierde in een rij van al eerder uitgebrachte Familiespeurtochten in de provincie Utrecht. Zo kunnen kinderen ook bij de Pyramide van Austerlitz, Huis Doorn en Kasteel Amerongen op expeditie gaan. De speurtochten verbinden de vier locaties met elkaar en trekken daardoor nieuwe bezoekers naar het fort. Daarnaast is het voor het Waterliniemuseum een mooie toevoeging op het WOII-aanbod.

Romeinse Limes wandelpad en Waterliniepad

Deze wandelpaden zijn in 2019 uitgezet. Het zijn landelijke wandelpaden met bijbehorende boekjes. De paden zijn onderverdeeld in kleinere wandelingen en de boekjes zijn te koop in de museumwinkel. Er is ook een audiotour ontwikkeld door de Provincie Utrecht over Castellum Fectio.

Happen & Trappen

De Happen & Trappen fietsroutes zijn Waterlinie fietsroutes. Een combinatie van eten, drinken en fietsen. Het start en eindpunt is het Waterliniemuseum, waar de mensen de route ontvangen en een kopje koffie. Ook deze waren door corona stopgezet.

Slagmaatpad

Het Slagmaatpad is onderdeel van de serie Klompenpaden. Deze route is 7 km lang en brengt je langs ons fort,

door de natuur van Nieuw Wulven en over boerenland. Het is een afwisselende route met een mooie combinatie van cultuur en natuur. Deze route is voor 2 euro te koop in het VVV-kantoor op Fort bij Vechten, wat ook meteen het startpunt van de route is.

Krachtpatstersroute

De Krachtpatstersroute is een expositie en wandeling gemaakt door Staatsbosbeheer. Deze familieroute van ca. 1,5 km bevat leuke opdrachten voor kinderen vanaf een jaar of 7. De route begint in één van de ruimtes van de bomvrije kazerne van Fort bij Vechten met een inleidende expositie met filmpjes. Het bijbehorende foldertje is gratis te krijgen aan de kassa van het museum.

Bunkerpad

Het Bunkerpad is speciaal ontwikkeld voor kinderen van 8 tot 12 jaar oud en loopt door de omgeving van Fort bij Vechten. Deze route is gratis beschikbaar in de vorm van een app.

Verken het Fort!

Voor sterke en stoere kinderen.

Deze speurtocht leid je over het hele fort en geeft spelenderwijs een inleiding op de waterlinie en de geheimen van Fort bij Vechten. Na afloop van de speurtocht worden de kinderen met een echt certificaat benoemd tot fortcommandanten! De speurtocht is speciaal gemaakt voor kinderen vanaf 8 jaar, maar leuk voor het hele gezin. Het boekje is te koop voor 2 euro.

Diverse fietsroutes

In het VVV-kantoor op het fort zijn diverse fietsroutes te koop die langs de waterlinie en het Fort bij Vechten lopen. Waaronder de Houten huizen route en de Stenen Forten fietsroute.

Educatie

Het museum wil bezoekers op verschillende wijzen een inhoudelijke verdieping bieden en daarmee de educatieve waarde vormgeven. Het doel is om volwassenen en kinderen vanuit verrassende invalshoeken op een andere manier naar erfgoed te laten kijken en ze te inspireren. Daartoe wordt naast de presentaties een reeks aan educatieve diensten aangeboden waaruit bezoekers kunnen kiezen. Het Waterliniemuseum is een familiemuseum en richt zich daarbij op alle generaties. Het intergenerationeel leren, het leren van verschillende generaties onderling in interactie, is uitgangspunt van het educatieve aanbod. We gaan uit van de nieuwsgierigheid van de mens en het belang van Lifelong Learning. (Een praktische definitie van lifelong learning is door de Europese Commissie geformuleerd: 'Alle activiteiten die gedurende het hele leven ontplooid worden om kennis, vaardigheden en competenties vanuit een persoonlijk, burgerlijk, sociaal en/of werkgelegenheidsperspectief te verbeteren')

Het Waterliniemuseum heeft speciale educatieve programma's voor de doelgroep kinderen. Zij staan aan het begin van het nagestreefde proces van Life long learning.

Middelen:

- Vaste tentoonstelling: Sterk water, met veel interactieve opdrachten voor basis- en voortgezet onderwijs.
- Lummelen in de Linie rond WO I in het Reduit.
- De rondleiding langs de Romeinententoonstelling en een opdrachtenrondleiding langs het Castellum voor basisschoolklassen (groep 5-7) en begin middelbare school.
- De algemene speurtocht over Fort bij Vechten.
- Familiespeurtocht rond het thema WO II, over het fort.
- De Krachtpatsers-route met een inleiding in de expo van Staatsbosbeheer en een speurtocht.
- Gidsen begeleiden klassen van het basisonderwijs en voortgezet onderwijs tijdens hun museumbezoek en rondleiding over het terrein van Fort bij Vechten.

Het educatieve programma is een vervolg van het educatieaanbod, zoals dat in 2018 is uitgezet. Er zijn diverse programma's voor basis- en voortgezet onderwijs. In 2021 hebben 10 scholen een educatief programma geboekt bij het Waterliniemuseum. Hiervan waren 16 groepen voor het programma Sterk Water, 2 voor Lummelen in de Linie en 3 groepen voor het Romeinen programma. Dit waren in totaal 552 leerlingen.

In 2019: 36 scholen, 1962 leerlingen.

In 2020: 1 school, 40 leerlingen, verder alleen individuele bezoekers.

In 2021: 10 scholen, met 21 groepen en 552 leerlingen

Bedrijfsactiviteiten

Per 1 april 2021 is de horeca uitbesteed aan horeca-keten BHG. Alle bedrijfsfeesten, bruiloften en bedrijfspresentaties worden vanaf deze datum verzorgd door BHG. De bedrijfsactiviteiten worden georganiseerd in samenwerking met Fort Events en Duckcity. Fort Events organiseert alle outdoor activiteiten op het fort. Dit betreft personeelsactiviteiten zoals outdoor activiteiten of een bezoek aan een escaperoom. Fort Events organiseert daarnaast op zelfstandige basis managementtrainingen en introductiedagen voor het MBO.

De horeca van deze activiteiten wordt geleverd door BHG. Duckcity organiseert vanaf het parkeerterrein toertochten voor solex en Deux Cheveaux (Ielijke eendjes). Ook hier wordt de horeca (koffie, lunches borrels en barbecues) in een van de horecaruimten verzorgd door BHG. Op jaarbasis worden circa 300 bedrijfsactiviteiten georganiseerd. Dit aantal bestaat voor 80% uit personeelsfeesten en personeelsuitjes, 20% uit meetings en presentaties. In 2021 zijn veel geplande activiteiten tussentijds afgelast in verband met de coronapandemie.

Evenementen

Ook dit jaar stonden er twee evenementen gepland, één is afgelast en de tweede is doorgegaan:

Geheime Liefde was gepland en afgelast in mei 2021. Een dance festival gericht op leeftijden tussen de 25 en 40 jaar. HRFST festival gepland en uitgevoerd in oktober. Een dancefestival gericht op leeftijden tussen 20 en 30 jaar.

Kenniscentrum

Op het fort is ook een kenniscentrum waar onderzoek wordt gedaan naar diverse onderwerpen. Hier kan men informatie opvragen. Het is een zelfstandig bureau. Het is een centrum voor onderzoek, studie en informatie met betrekking tot het erfgoed van de waterlinies in Nederland. Niet alleen het verdedigen tegen het water, maar ook het verdedigen met water is een bijzondere levenswijze die hoort bij de Nederlandse identiteit. Beide vormen van 'watermanagement' leiden tot diverse innovaties. Het (post)militaire landschap met de daarbij behorende objecten en verhalen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam vormen het onderzoeks- en speelveld van het Kenniscentrum Waterlinies. Het kenniscentrum is gevestigd in chambree 5 in de bomvrije kazerne naast de ingang van het museumpaviljoen. Men kan op afspraak langskomen voor vragen, informatie en het raadplegen van de handbibliotheek. Ook het kenniscentrum was door corona een groot deel van het jaar gesloten.

DEER WATERLINES
OTHER WATERLINES

VAN OORLOG NAAR NATUUR
FROM WAR TO NATURE

4

Doelgroepen

Het Waterliniemuseum spreekt een grote verscheidenheid in doelgroepen aan. De individuele museumbezoekers zijn voornamelijk ouderen, gezinnen met jonge kinderen en recreanten. Het is een echt familiemuseum. Voor iedere leeftijd is er wel iets te beleven. Door de Museumkids (onderdeel van de Museumvereniging) is het Waterliniemuseum in 2021 weer uitgeroepen tot Kidsproof museum. De erkenning is verkregen door de museuminspecteurs (kinderen) van de Museumkids.

Daarnaast is het museum aantrekkelijk voor educatieve en zakelijke groepen.

Door gebruik te maken van de Leefstijlvinder, kunnen we zien dat er in de omgeving van Bunnik voornamelijk veel stijl-, plezier-inzicht-, rust- en avontuurzoekers te vinden zijn. Voor al deze doelgroepen is er op het Fort bij Vechten iets te vinden.

Zo is er veel persoonlijke aandacht voor de stijlzoeker door onze vrijwilligers, die extra informatie bij de tentoonstelling kunnen verschaffen. De stijlzoeker wordt getrokken door de mooie, moderne architectuur van het museum en de verrassende tentoonstellingen.

De plezierzoeker kan op het fort terecht bij diverse evenementen die door het jaar heen worden georganiseerd. Samen met vrienden of familie kan de plezierzoeker actief deelnemen in de diverse tentoonstellingen van het museum (met interactieve installaties), of meedoen met de talloze activiteiten die door het museum worden georganiseerd.

De rust die het Waterliniemuseum uitstraalt en de interessante geschiedenis die er verteld wordt, is precies waar de inzichtzoeker naar op zoek is. De inzichtzoeker bezoekt graag musea, gebouwen en natuurgebieden en dat is allemaal op Fort bij Vechten te vinden. Speciaal voor de inzichtzoeker is er in het museum extra verdieping te vinden, net als rustige plekken om informatie tot zich te nemen (zoals de leestafel en bankjes op het fortterrein).

Net als de inzichtzoeker, kan ook de rustzoeker genieten van de stilte van het fortterrein. Op verschillende 'uitkijkplekken' op het fort zijn bankjes geplaatst, waar de rustzoeker ongestoord van de natuur kan genieten. Na een dag op het fort is de rustzoeker weer helemaal uitgerust.

Vanwege de vele fiets- en wandeltochten die langs het fort komen, kan de avontuurzoeker verrast worden door het prachtige Fort bij Vechten en Waterliniemuseum. Ze loopt door de coupure en staat direct oog in oog met de krachtige historie van het oude fort. De behoefte van de avontuurzoeker om het Fort bij Vechten te bezoeken, wordt versterkt door de UNESCO-nominatie. Het Waterliniemuseum biedt alle mogelijkheden om meer over de Nieuwe Hollandse Waterlinie te leren.

Bezoekersaantallen

In 2021 hebben we minder bezoekers gehad vanwege de coronapandemie. In 2020 was het totale museumbezoek in Nederland met maar liefst 60% gedaald ten opzichte van 2019. In 2021 waren we geopend van 9 juni tot 8 december en in totaal 173 dagen open. Dit is 53% van het normaal aantal dagen (323) dat het museum open is. Er zijn 16.159 betalende bezoekers geweest, 82% van het aantal in 2020 (19.502). Bezoekers van 55 jaar en ouder kwamen in 2021 weer meer naar het museum. In 2021 heeft het museum 12 (top-) dagen gehad met tussen de 200 en 300 bezoekers tijdens de zomervakantie. In 2020 hadden we 32 (top-) dagen met minstens 200 bezoekers op een dag. Tijdens de zomer- en herfstvakantie is het museum wel open geweest en je ziet dat het ook op zijn drukste was tijdens deze vakanties. Er zijn meer bezoekers die een terreinrondleiding hebben gevolgd en het aantal verkochte familie speurtochten (RABO) is gestegen van 268 in 2020 naar 357 in 2021.

We zien een afname met het aantal bezoekers in 2021, maar we zien ook een positief vooruitzicht. Tijdens de vakanties, augustus en oktober, zien we een positief aantal bezoekers. Bezoekers komen weer meer richting musea tijdens de schoolvakanties en dit is duidelijk door een groot percentage van kinderen wat het museum bezoekt. Om ons meer te richten op een inclusief museum is dit een positief teken, want gedragsveranderingen beginnen vaak bij de jonge bezoekers.

Museumbezoekers:

Museumbezoekers

Museumbezoekers	2021	2020	2019	2018
Totaal	14.220	19.502	29.319	35.281

Volledige prijs / Kortingen	2021	% totaal	2020	2019
Volledige prijs	4.294	30,2%	29%	25%
Museumjaarkaart	8.394	59,0%	63%	62%
Familiekaart / Groepskorting / acties ..	1.513	9,8%	8%	12%
ICOM / Gratis toegang of vrijkaart	19	0,1%	0,4%	1%

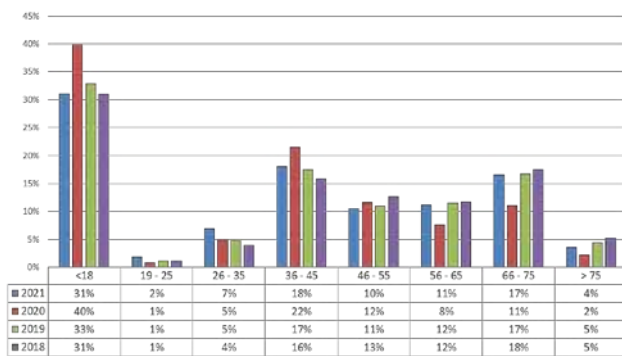
Museumbezoekers uitgesplitst in categorieën:

Uitsplitsing acties en categorieën bezoekers 2021 (absolute aantallen)

Categorie	Aantal 2021	2020	Categorie	Aantal 2021	2020
Acties			Volledige prijs		
ANWB entree kind	8		1 Entree kind 0 t/m 4	377	693
ANWB entree volw.	30		13 Entree kind 5 t/m 12	944	1.368
DagjeWeg.NL entree + rondl. k	5		4 Entree volwassene	2.973	3.521
DagjeWeg.NL entree + rondl. v	12	18	Kortingen		
AD entree kind	6		Familiekaart extra kind	146	181
AD entree volwassene	11		Familiekaart kind	292	362
Happen & Trappen	5		Familiekaart volwassene	292	362
			Groepskorting > 10 personen	124	80
			VriendenLoterij VIP kaart	451	396
Gratis					
ICOM internationale museumkrt	19	20	CJP	87	105
Vrijkaart innemen	42		61 Museumkaart kind	2.620	4.877
			Museumkaart volwassene	5.774	7.393

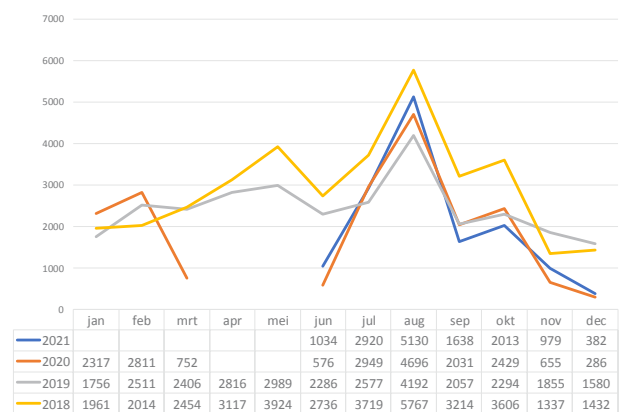

Verdeling over leeftijdsgroepen bezoekers WLM
Museumjaarkaarthouders 2021-2018

• Indeling leeftijdsgroepen Museumjaarkaarthouders

Bezoekers WLM per maand 2021 - 2018

173

Dagen geopend!

16.159

Bezoekers Waterliniemuseum

956

Volgers op Instagram

1654

Volgers op Facebook

34

16

Posts op Instagram

6174

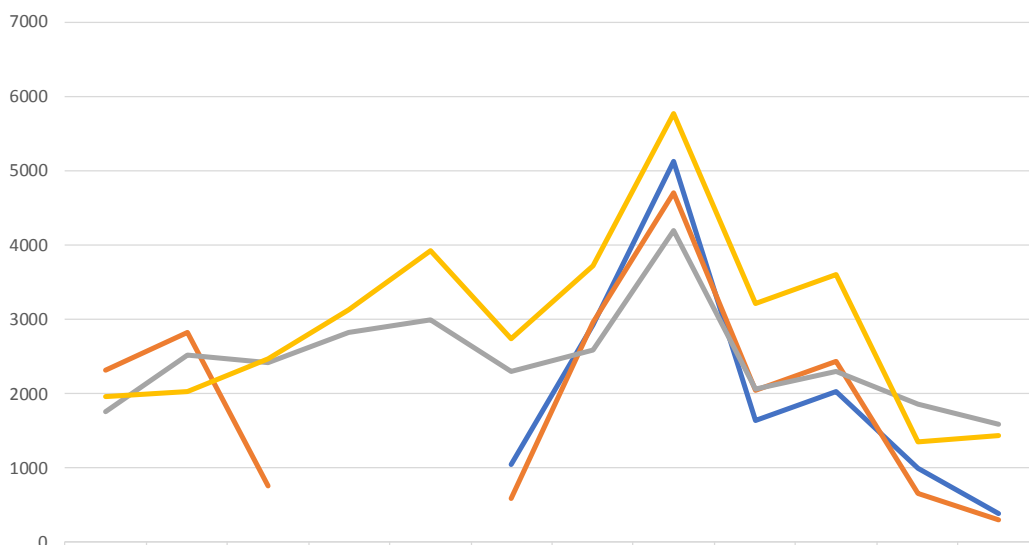
Bereik op Facebook

47

Posts op Facebook

Bezoekers van het museum 2018 - 2021

Bezoekers WLM per maand 2021 - 2018

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
2021						1034	2920	5130	1638	2013	979	382
2020	2317	2811	752			576	2949	4696	2031	2429	655	286
2019	1756	2511	2406	2816	2989	2286	2577	4192	2057	2294	1855	1580
2018	1961	2014	2454	3117	3924	2736	3719	5767	3214	3606	1337	1432

167

Volgers op LinkedIn

1550

Nieuwsbrief abonnees

47.394

Unieke pagina bezoekers website

59%

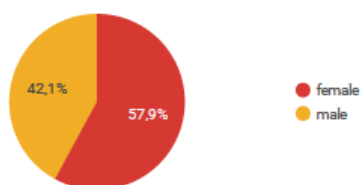
Museumkaarthouders

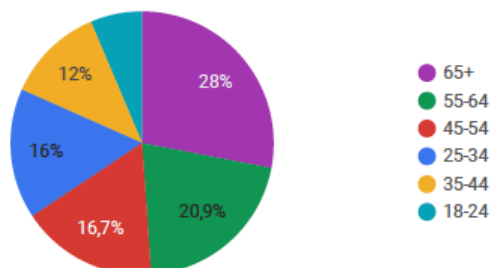
35

Karakteristieken van de bezoekers van de website

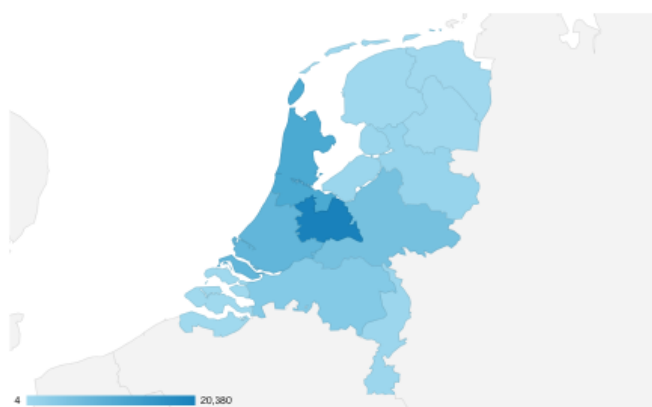
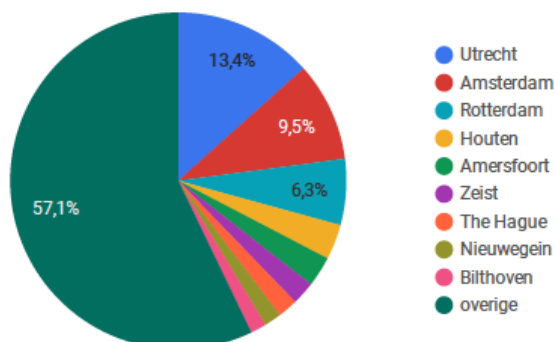
verhouding man / vrouw

leeftijden

waar komen onze bezoekers vandaan

5

PR & Marketing

37

Het Waterliniemuseum heeft op het gebied van PR & marketing de doelstelling om de komende jaren meer bezoekers te trekken en meer omzet te genereren bij een optimale bezoekersbeleving. Uiteraard is 2021 een jaar waarin deze doelstelling niet gehaald kon worden. Het museum en het fortterrein zijn een aantal maanden verplicht gesloten geweest vanwege de pandemie. Ook toen de musea weer open konden waren er nog veel landelijke beperkingen voor het ontvangen van bezoekers.

Klanttevredenheid

Publieksenquêtes

Gegevens van de steekproefsgewijze publieksenquêtes worden normaal gesproken maandelijks verwerkt. Uit de enquêtes blijkt dat vooral de kindertentoonstellingen extra bezoekers trekken. Dit is ook te zien aan de leeftijds-categorieën van de bezoekers, die overwegend tussen de 0-12 jaar en 25-49 jaar oud zijn. In 2021 zijn geen enquêtes uitgevoerd. Als gevolg van de genomen coronamaatregelen (1.50 m. afstand en éénrichtingsverkeer) was dit niet uitvoerbaar.

Online recensies

Op diverse online platforms (Google, MuseumKids, DagjeWeg.nl, Tripadvisor) krijgt het museum overwegend positieve recensies. Mensen vinden het museum verrassend, informatief, erg geschikt voor kinderen en eigen-tijds. De ontvangst en inzet van vrijwilligers wordt ook erg gewaardeerd door bezoekers. Negatieve recensies gaan vooral over defecten van museale installaties.

Publicaties

In 2021 is het Waterliniemuseum onder andere genoemd in de volgende publicaties.

Vermeldingen in:

- Hollandse Waterlinies in de schijnwerpers.
- In september verscheen het boek: 'Van Oppidum Batavorum tot Romeins Fort Vechten', van auteur Dick Roetman.
- 1 oktober plaatste archeoloog Alexander van de Bunt zijn podcast online, met archeo-vlogs over fort Fectio. In het kader van de campagne 'Van Utrechtse Bodem'.
- 30 oktober: Beleef fort in het donker met Nacht van de Nacht en Halloween, op Forten.nl
- Radio RTV Utrecht (8 en 10 november) een uur interview met Elgan Jelsma de programma manager.
- ANWB uitjes

Website en social media

Website

De website van het Waterliniemuseum wordt zoveel mogelijk up-to-date gehouden. Alle informatie over onkosten, parkeren, route, tentoonstellingen en rondleidingen e.d. zijn hier te vinden.

Voor korte acties of activiteiten wordt meer gebruik gemaakt van Facebook en Instagram.

38

Daarnaast wordt het museum op veel andere websites vermeldt: zoals forten.nl, kidsproof.nl, mijndna.com, [Hollandse waterlinies](https://hollandsewaterlinies.nl), showmeholland.com, [Museum-kids](https://Museum-kids.nl), [keuken van](https://keukenvan.nl), [vvv krommerijnstreek](https://vvv.krommerijnstreek.nl), [Domstad Kids](https://DomstadKids.nl), Ceskatelevize.cz, [RomeinenNu](https://RomeinenNu.nl), [Utrecht Guide](https://UtrechtGuide.nl), [Groentje](https://Groentje.nl), [RTV Utrecht](https://RTVUtrecht.nl), [Bier en Appelsap](https://BierenAppelsap.nl), [Happen & Trappen](https://Happen&Trappen.nl), [Fort Vechten](https://FortVechten.nl) en [Ons Water](https://OnsWater.nl).

PR

Natuurlijk via onze eigen website Waterliniemuseum.nl en social media: LinkedIn, Instagram, Facebook en Twitter. Er worden ook verschillende advertenties gemaakt en uitgezet met bijvoorbeeld Domstad Kids en Bier en Appelsap. Dit gebeurt vaak voor een schoolvakantie.

De website heeft in 2021 ook minder kliks gehad als gevolg van de coronapandemie. Het komt duidelijk naar voren dat er minder gezocht werd op het Waterliniemuseum in Google. Tijdens de vakanties dat het museum wel geopend was is er een duidelijke toename in het aantal mensen dat onze website www.waterliniemuseum.nl heeft bezocht.

Radio RTV Utrecht, BingoFM (met Nederlandstalige muziek). Een uur interview met Elgan Jelsma over het Waterliniemuseum. De uitzendingen waren op maandag 8 november om 20:00 uur en op woensdag 10 november om 19:00 uur.

November 2021: weer benoemd tot Kidsproof museum door de kinder inspecteurs van de museumvereniging. Dat label krijg je als minimaal 60 kinderen het museum het afgelopen jaar met een 8 of hoger heeft gewaardeerd.

Youtube kanaal BiebBouwers (276 abonnees)

Oproep: Verdedig Holland tegen de Franse indringers! De forten waren hele bijzondere bouwwerken en vormden samen de Oude Hollandse Waterlinie. En zo'n fort is natuurlijk een geweldige uitdaging voor de BiebBouwers om na te bouwen in Minecraft!

Met een prachtige verwijzing naar ons Waterliniemuseum!

De Hollandse Waterlinie...
 odeaandehollandsewater...

MENU

Fort Vechten – Waterliniemuseum
 Verwacht: oktober – november 2021
 Adres: Achterdijk 12, 3981 HB Bunnik
 Openingstijden en prijzen: [bekijk de website van het Waterliniemuseum](#)

museumkids_nl

Foto van de week

♥ Q ↗

39

Beheer & Onderhoud

41

Na de oplevering van gebouwen en tentoonstellingsonderdelen in 2015, zijn in de loop van 2016 een aantal gebreken en constructiefouten zichtbaar geworden. Het betreft gebreken aan het dak, de deuren, de afwerking van het verfwerk, het niet functioneren van de maquette van de Hollandse waterlinie en zaken met betrekking tot de afwerking van de nieuwbouw. Voor het oplossen van deze problemen is een werkgroep ingesteld om deze lijst van gebreken op te lossen (de zogenaamde pijn- puntenlijst). In 2018 is voor de reconstructie van de maquette een werkgroep ingesteld door de Provincie Utrecht en heeft een extern bureau een analyse gemaakt over het (niet) functioneren van de maquette. Er is een plan van aanpak opgesteld. De realisatie van dit plan is door diverse omstandigheden vertraagd. Momenteel wordt uitgegaan van een oplevering in 2021.

Terreinbeheer

Het terreinbeheer wordt overeenkomstig het beheersplan uitgevoerd. Met SBB vindt periodiek overleg plaats. Het beheer van het terrein wordt afgestemd met de natuurwaarde en het versterken van de biodiversiteit. Sommige delen van het terrein worden extensief gebruikt en het maaibeeld is afgestemd op de ontwikkeling van bijzondere (deels rode lijst) soorten.

De inrichting van het fort is afgestemd op het behoud van de populatie vleermuizen. Een deel van de gebouwen is hiervoor afgesloten voor museaal of commercieel gebruik. In de gebouwen zelf zijn specifieke maatregelen getroffen

voor de overwintering van vleermuizen. De zoogdierenvereniging en SBB voeren jaarlijkse tellingen uit om de ontwikkeling van de populaties vast te leggen. In 2021 heeft er een vleermuizentelling plaatsgevonden, waarbij er 166 vleermuizen geteld zijn, verdeeld over 4 verschillende soorten: 6 grootoorvleermuizen, 31 baardvleermuizen, 54 franjevleermuizen, 61 watervleermuizen en 14 vleermuizen waarvan de soort niet kon worden vastgesteld. Grotere concentraties van vleermuizen werden geteld in de ruimten die zijn afgesloten en waar specifieke maatregelen zijn getroffen voor de winteropvang. Dit zijn flankbatterij A,C, wachtlokaal O en het reservaatgedeelte van het Reduit. Uit het overzicht blijkt tevens dat de extra voorzieningen die in 2020 zijn aangebracht in wachtlokaal O een positief effect hebben gehad op de aantallen.

In 2021 zijn ook vogeltellingen uitgevoerd. In totaal zijn er 27 verschillende vogelsoorten waargenomen waaronder het goudhaantje. Vanuit eigen waarneming hebben we geconstateerd dat het aantal hazen op het terrein is toegenomen en ten aanzien van de flora zijn enkele nieuwe rode lijstsoorten waargenomen. Zo zijn er op verschillende plaatsen meerdere exemplaren van bijenorchis waargenomen. De soort is in Nederland zeer zeldzaam. Het ecologisch beheer en onderhoud wordt mede afgestemd op het behoud en de ontwikkeling van deze soorten.

In 2021 zijn op het fort weer veel zieke essen omgezaagd waar de essenziekte is geconstateerd, waaronder enkele zeer oude bomen op de wal bij het terraplein.

Het streven is om in 2022 bij deze wal nieuwe solitaire bomen te planten. De voorkeur gaat hieruit naar de aanplant van de Hollandse iep. Gekozen is voor de Hollandse iep vanwege zijn habitat en omdat deze soort onderdeel uitmaakte van het oorspronkelijke beplantingsplan van het fort.

Onderhoud gebouwen

Sinds 2019 wordt ook het onderhoud van gebouwen actief ter hand genomen. Met vrijwilligers uit het klusteam zijn alle gebouwen geïnspecteerd op gebreken en achterstallig onderhoud.

Deze nul-optie is gedocumenteerd en vormt de basis voor toekomstig onderhoud. Daarnaast is in 2020 een SIM aanvraag gehonoreerd voor gebouw G, de bomvrije kazerne U en beide gangen A en B voor het wegwerken van achterstallig onderhoud. In totaal is hiervoor ca. 60.000 euro beschikbaar gesteld (60% van de werkelijke kosten). De uitvoering van dit onderhoudsplan is gepland in de periode 2021 tot 2027.

In verband met de verhuur van de horecaruimten aan BHG zijn de barakken X en Z volledig gerenoveerd. Beide gebouwen zijn geschilderd en houtrot is verwijderd. Barak Z is geïsoleerd en voorzien van een grondverwarming zodat de deze barak het gehele jaar rond kan worden gebruikt voor horeca-activiteiten.

De renovatiewerkzaamheden zijn uitgevoerd in het kader van teambuilding door een samengestelde ploeg van medewerkers van BHG en de Stichting Werk aan de Linie en ondersteunt door een professioneel schildersbedrijf.

